

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 leu, 6 luni 32,50 cr., 3 luni 1 leu 75 cr.
pentru monarhie pe an 8 leu, 6 luni 4 leu, 3 luni 2 leu
pentru străinătate pe an 12 leu, 6 luni 6 leu, 3 luni 84.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrația tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 47

Corespondențe sănătate a se adresa la:

Redacția „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.

Epișoale nefranțate se refuză. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

INSETIUNILE

Pentru odată 1 or., — de două ori 12 or., — de trei ori 15 or. rândul cu litere garmon — și timbra de 30 cr. pentru
ne-care publicare.

Memorialul.

Actual acesta a provocat deje până un contra-elaborat. Diarele maghiare, care la rândul lor încă și au dat verdictul asupra memorialului, publică cu mare satisfacție esirea broșurii „Die Rumänen und ihre Ansprüche”, a unui „op scientific (tudományos (?)) mű” în Viena, care combate memorialul. Place foarte mult presei maghiare opul (?) scientific (!), fiind că atât și originea Românilor. Ce folos se poate pentru presa maghiară din acest atac? numai ea va sci. Noi însă scim că tot opul „scientific” n'are făcut mare îspravă. Dreptatea odată trebuie să învingă și, când dreptatea începe a învinge, toată opoziția în calea dreptatei e nuncă zadarnică și devine un lucru de ris.

Lumea a inceput să judece, independentă de svârcurile presei și biroului de presă maghiara.

Nu scim, dice la „Confederazione latina”, ce fel de esitării va putea avea în opinione publică și în diplomație un astăzi document; în tot casul scim, că acesta o expresiune sinceră a unei situații via simțite, care nu e justificată de nici o persoană cu înimă și care nu face multă onoare spiritului de toleranță și simțemantul de justiție distributivă a poporului maghiar.

Când vom avea membrul acesta, nu vom da silință a vorbi pe larg despre el silevând și înțînd cestiușa agitată....“

Este o judecătă prealabilă aceasta, dar nici decât prejudecătă. Dl Autor a dat dovezi încă de pe la 1867 că cunoaște raporturile noastre și cănd scrie cele de mai sus, le scrie în cunoștință de cauza. Dar cu toate că e prealabilă judecata, are mai mult pentru sine decât sfotările unor condele plătite, ca să se altereze adverul istoric și politic.

După judecata aceasta prealabilă dăm una posterioră. Eată ce ceteam în „Timpul” de Joi:

„Memorialul” comitetului ales de conferență din Sibiu ne descoperă situația curioasă și umiltoare, ce li s'a creat Românilor în monarhia habsburgică prin dualism și prin măsurile guvernamentale ale Maghiarii. Popor străvechiu pe teritoriul unei țări autonome, care și-a mantinut independența ei în curs de sute de ani, atât față cu regii Ungariei, cât și față cu Turci, Români, cari singuri formează două treimi a populației țării — pe când Maghiari și Germanii abia formează o a treia parte — sunt puși cu totul în afără din viața publică prin fel de de măsuri macchivelice, și persecuția în toate ale lor, cu o stăruință demnă de o cauza mai bună.

Incepând cu pseudoistoriografia, care contestau originea și vechimea poporului nostru în munții Ardealului și sfârșind cu măsurile d-lui Trefort, maghiar de origine franceză, care introduce cu de la sila limba maghiară în scoalele rurale, veâm o lume întreagă, popor, diplomați, învățăți, consimțător pe întrecute în contra unui bătrân popor rustic din străvechiime aşezat în acel locuri, viteză la resboiu, harnic și linistit în timp de pace și toate acestea — pentru ce? Scim noi bine pentru ce? Pentru că n'are Dumnezeu din lucruri, an dice.

În adevar nu s'ar crede și cu toate acestea există până aici istoriografi, cărora li se pare nimică toată: a escamota un popor întreg de de cete miliocane de susținute din Dacia, a l'pune în Pind și al face să vie de acolo îndărăt, prin suita adosăprădecesc, de peisaj Dunăre. Aceasta teorie susținută înțîu de Röslér — se bucură și de favoarea Maghiarii și astfel cu vorbe, cu deducții hazardate, cu combinații asupra unor timpuri egale de fabuloase pentru toate elementele din tără, ei ar vră să tagădănească drepturile și existența unui popor de trei milioane, a unui element atievea care

trăiesc, vorbesc limba lui proprie, are cultura și istoria lui proprie cu un covânt al unui popor radical desobit de cel maghiar.

Ce curioasă idee ori fi având Maghiarii despre natura oamenilor și a lucrurilor, când încercă să face într-o de ceea ce o mie de ani n'au putut face? Ce copilarie și din partea lor de a și închipui că națiunile pier de pe și de pe alta Basculi din Spania vorbesc până aici limba bască, sudul Franției vorbesc și cultivă limba provenzală, în Belgia sub pătușă subțire de culturi franceze, subsistă două naționalități deosebite, după dispariția unei imperiului bizantin și a celui turcesc după o mie cinci sute de ani venind încolțind — cu toată lunga domnia naționă străină — toate națiunile veci ale peninsulei tracie: Albaniei, României, Bulgariei, Serbiei, Greciei — unele scăzute la număr, altele crescute, dar toate vii. Ceea ce n'au putut face cultura bizantină sau cucerirea otomană, vor face Ungurii prin societăți de maghiari? În Rusia, dacă s'ar extinde absolutismul ei actual, am vedea deci de naționalități deosebite reșărind intacte de sub pătușă foarte subiecte de predominanță moscovită.

Până la sfârșitul secolului XV-ea Români sunt în Ardeal și Teara-Ungurească unul din elementele cele mai considerabile în viața publică. Trăind sub voievozi proprii, și sub legile lor proprii fară amestec din partea Ungariei, ziditori și apărători de cetăți, pururea buni ostaș, epoca de aur din țările noastre, începută cu Mircea și încheiat cu Ștefan cel Mare, o și epoca de aur și dincolo. Români sunt atât de numeroși în munții Ardealului, în cât fragmente ale populației Maramureșului fondiază sub Dragoș, statul Moldovei, fragmente din ținutul Făgărașului, Teara-românească. Cine vrea să și facă o idee de energie cu totul elementară a aceluia popor, să considere că, optdeci de anii după fondarea ei, Moldova ajunge din colțul țării de sud până în Nistru și la

Cetatea Albă, Teara-românească într-o sută de ani până în Dobrogea și pe întreg malul drept al Dunării. E o epocă aceasta, care în Ardeal produce pe Voievodul Iancu, cum ii știe baladele române și slave, pe Ioan Huniad Corvin. Papa Pius II (Aeneas Silvius Piccolomini) născut pe la 1405, deci contemporan cu toată seria strălucită de eroi ai poporului românesc, dice despre Iancu: „Joannes Huniades, cuius nomen caeteros obnubil, non tam Hungaros, quam Valachis a quibus natus erat, gloriā auxit”. Înca în suita a șeptespredecea Miron Costin scrie regele Poloniei că cel mai frumos și mai corect dialect românesc, cel mai apropiat de graful italic se vorbesce în Satmar, unde, cu toată emigrarea lui Dragoș, România remăși acolo sub fratele lui, Voievodul Balc, sănătătatea de numerosi, ca și când n'ar fi existat nimenea din teară. E curios a audii aici că tocmai în acele clasice locuri, d-nii Maghiari vor să înfințeze o episodie maghiară de rit greco-catolică pentru Români și Rutene.

Si când privim la munca seculară a acestui popor, la suma de putere musculară, cheltuită, ne prindem mirarea. Tinuturile, în care locuiesc Români sunt sărapite pustietăți și codrului. Fie-ce palma de pământ de brâna și căstigăță prin estirpare de codri seculari, prin curățătură. Pe când Maghiarii și-a căstigat sesările patriei sale, păsându și caii și plimbându-se, l'vedem pe Roman cucerind palmă cu palmă pământul de sub puhurile naturii, l'vedem curățind rădăcinile codrilor seculari și creându-și patria lui multoasă cu pas cu pas. Cred că Ungurii că caracterul acestei munci grele și statonice nu s'a împriimat în toată ființa poporului românesc, cred ei că această viață nu a lăsat adânci urme psihologice în acest popor, atât de linistită în aparență, dar de o complicită înderătinică în fundul sufletului său? Românul nu uită nici binele, nici răul. Nu a uitat fară măsură de grătie, ce li s'a aruncat de

FOITA.

Expoziția agricolă industrială din România, județul Argeș 1882.

(Urmare.)

Cereale. Secțiunea cerealelor a fost bine reprezentată cu unele produse. Porumb de deosebită specie, grâu de o calitate superioară, orz asemenea; ovăzul și meiul nu mai puțin. Jurii însă e căutat ca de preferință să prezinte pe săteni.

Am văzut că porumbul Cincințin a inceput să se răspândească în cultură printre sătenii din munte.

Nu reușesc nimic destul de bine tot dea-una și degenerăză după doi ani de dile. În plăsele de cimp ale județului cultura cerealelor este ocupată principala a locuitorilor. Producția este aleasă ca calitate și deosebit de mulțimioare și ca cantitate.

N'am văzut însă la expoziție nici secară, nici hirisoasă.

Substanțele textile au fost prea slab reprezentate: n'am văzut de către trei esponenti de la această secțiune, de către sătele de pe sub munte sunt renunțate în producția de cănepe și de în. Cultura cănepei și a inului, a început să se slăbească; terenale găsească mai nemerit și cumpără americană din tără, de cătă a cultiva în și cănepe.

Mai nainte se exportă din teara noastră cantități considerabile, de cănepe topita și semănătă astăzi însă importă de pestă frontieră!

Proprietarii și arendașii să nu lase a cădea una din cele mai bănoase culturi a țării. Comitetul agricol să găsească mijloace de a îndemna pretenții să își reia vecină lor ocupări. Se să se imparte semănătă gratuit; să se pună premii și recompenze bănești pentru culturile mai întinse.

Lână spălată și cu uscă, gogoș de găndaci de mătase au lipsit cu total din expoziție. Am văzut însă căteva gogoșe de borangic de borangic puse la o parte; pare că acum se aduc pentru prima oară de a se cultiva în teară.

Cunoaștem localități în județul nostru, unde cultura găndacilor de borangic este ocupată permanentă a femeilor. Am văzut însă cănepe, fuste și frumoase marame de borangic alb și galben expuse cu abordanță. Sună ca juriul va căuta să încurajeze cultura găndacilor de borangic, altădată atât de întinsă în acest județ.

Cultura găndacilor de mătase a perit aproape din județul nostru. Orasul Pitesti alătură faimos pentru preajumarea mătăsilor sale, exporțând pentru Constantinopol și alte centre comerciale, cantități enorme de mătase astăzi a remas numai cu legendă.

Până astăzi mai este un mic părău, în apă carea se dice că spălându-se mătasa preparată, dobândea o vie coloare.

Lâna asemenea a lipsit cu total și apoi Argeșul este printre cele dinăuntru județe de munte ca numeroasele sale turme de oi.

Puțină semănătă de flăorea Soarelui și de rapita cu de în și de cănepe și de locul plantelor oleoase.

La industriile forestiere ne a surprins butăria teranilor; deși nu ca lucru de artă dar vasele expuse, presințau destule probe că această ramură merge perfectăndu-se. Teranul nostru are aplicații naturale către mașinile lemnăsoare.

Rotaria a fost binișor reprezentată, dar prea puțini esponenți, de și avem în plasa Argeș, căteva sate care se ocupă numai cu rotaria. Caruțăria este o industrie care de cătăva ani merge înflorind, dar n'am văzut reprezentată la expoziție. Căruțele Românescă, nu sănătătatea, ar fi deosebită de la destulă eleganță.

Coserii, coșuri și alte atâțea frumoase lucruri ce se fac din răchita, etc. lipsea cu total.

Dulgheria. Avea un singur esponent, dar unul bun, cum dice Românu. Un fel de galerie lăcruță cu gust și ore cum originală de săteanul George Templerul! Ce n'ar fi produs binele George dacă trecea și el mă-

către echitatea casei de Austria; de aceea e unul din popoarele cele mai dinastice ale monarhiei; dar România nu uită în veci nici răul ce i l'așa facut altii. Moștenirea de aversiune și de iubire o păstrează intactă și de aceea orice încercare de-a-i contopi este zădărnică și copilăroasă. E zădărnică în Rusia, unde un colos de deci de milioane apăsa asupra cătăvea sute de mii, unde limba se transmite numai prin viu graiu din generație în generație; cu căt mai zădărnică va fi în Ungaria?

Într mijloacele de-a înălțări pe Români dela viață publică, cel mai de căpătorie și legea electorală esențională, manșința ad-hoc pentru Transilvania. Legea aceasta e făcută în favorul regimului populațiunilor orașene — și Români sunt în cae mai mare parte tărani și apoi în folosul nobiliilor — toți Maghiari sunt nobili și votează direct, fără cens, fără nimic — și ai Secuilor, cari erau votează direct. Astfel s'creat o legătura numărătoare între populația română și cea maghiară.

Tot odată guvernul se silește prin legi agrarie, a aduce pe Român la săpa de lemn. Deși tărani au fost improprietări, deși despăgubirea pentru pământurile ce s'au confruntat, e strălucită, totuși, prin asa numita comasare, i se iau locurile lui roditorie și i se dau în schimb locuri reale, apoi i se iau curățurile și i se dă în schimb pădure. S'au restrinționat dreptul de păsune, incănumărul vîtelor de muncă au scăzut în proporții enorme. Sate depozitate, familiile aruncate pe uliți, mii de locuitori amenințați a fi alungați din vîtrele strămoșesci — eată justiția, eată, administratia maghiară. Pe de altă parte cărăciunile constituie un privilegiu, evreii le arendăză și acolo — și de bateza beuturile lor nesănătoase; populația română decrește și degenerăză.

Și de asupra acestei miseri produse în mod artificial de către lepciuinea de stat maghiară, mai vine miseria morală, siluirea dălnică a limbii.

Un corespondent dela "Allgemeine Zeitung" și propusese să descrie corupția administrației maghiare. Dar omul mărturisirii în fine că condeină i cide din mână, că o carte, nu un articol de jurnal, abia ar fi în stare a o descrie. Și de ce nu scrie această carte? Pentru că, simțim scărbă — dice el — de acest organism care putrește în lanțuri, și care cu toate acestea trăiesc, ba chiar să îngășă... „Se înfoară cineva

car pe fugă printre scăole de meserii!“

Templăria. În această secțiune n'am văzut de căt un frumos și minunat scaun lucrat în scăola de meserie locală înființată abia de o lună și jumătate.

Cățăva streini din localitate, reprezentând strugăria fină, dar aceasta nu mă bucură.

Vrednică de văzut este viața ce a spus-o săteanul Nîță Popa Ioan din Văleni.

O trăsură elegantă și ușoară asemenea producției unei streini.

Frângheria (funeră). Cea mai bogată din nefierici e ceea ce mai puțină respăndătă industrie între Români, nu aveau în expoziție de căt un singur esponent; frângherii espușe erau admirabile din orice punct de vedere dar frângherul nostru nu are atelier ci biurol; El este funcționar astăzi și mă veți întreba de ce? Fiind că nu am capital!

Cugetata vre un capitalist român din Argeș la bănoasa frângerie

„se arunce mai adâncă privirea în rostajul acestei mașini, și nu e om, care „se crează că va putea funcționa în mod durabil, că e capabil a trăi...“

Eată regimul atrăgător, dela care

s'pretinde să exerce asupra a trei milioane de Români farmecul de a și

renegă limba și istoria lor și de-a deveni Maghiari.....

Revista politică.

Sibiu, în 3 Noemvre.

„Sublim fenomen a avut loc astăzi în sala adunării comitatului Budapestei,“ începe „Egyetérts“ dela 16 Noemvre în primul său articol. Și cum să nu fie sublim când cel dinținut comitat al Ungariei, despre care cu vre o cătăvea delă mai naivă, dicea „Pesti Napló“ că regale să convins, că existența monarhiei aternă a localitatea și virtutea militară a Maghiarilor, — a votat adresă de felicitare din incidentul aniversară a optăcilei lui Kosuth, înimicului declarat al Domnitorului monarchiei austro-ungurești?

„Un functionar jude, dice transportat de bucurie „Egyetérts,“ a facut propunerea aceasta insufletoare și tinere și betrâni, toți cătăi au fost de față, unanim, insufleți de sinceră patrioticism au primit propunerea.“

„Fapta aceasta e de mare importanță“ esclamă „Egyetérts“ și noi încă nu ne îndoim de loc de importanță faptei acesteia. Pentru că ne obtrude întrebarea, că aceasta va se dică spirit maghiar? cum se unesc fapta aceasta cu afacerile comunelor și de monarhie austro-ungurești? În adeveră foarte sublim fenomen! Fenomenul acesta revărsă adeverătă lumina asupra propunerii primite de magistratul capitalei Ungariei pentru ridicarea unui monument, prin care se să eternizeze memoria regelui libertății din 1848 și 1849 și în special alungarea trupelor impăratesci din Buda în 1849.

Și când a venit fenomenul acest sublim? Atunci când o foale foarte serioasă din Viena, „D. Ztg.“ scrie despre raportul bar. Hübner din comisia bugetară de la delegația austriacă: „La toată întâmplare este un fenomen minunat, sărput deosebit de surprindător, dacă ultramontanul Hübner accentuează lipsa de o păstră relaționi bune cu Italia și poate că e și în mai mare grad semnificativ, dacă diplomatul acesta nu se multămesce față cu puterea nordică (Rusia) a lăudă iubirea de pace a tarului, ci accentuează evenuala născută în politica rusească.“ Foata vienăză desfășură mai departe că asupra acestui loc din raport s'a incins o desbatere în toată formă; și

pentru a da de lucru frângherului nostru?...

Ferăuria. N'a fost reprezentată.

Olăria. Olari din Curtea de Arges cu vasele lor lucrate unele în stil român altele în forme cu totul originale a ținut să arete că sunt mai mult meseriași de talent decât nesci simpli olari. Eată încă o probă de apătitudine universală a Românilor noștri.

Cismăria. A fost reprezentată numai de doi esponenți români. Articolile espușe sunt lucrate cu multă eleganță și mai au avantajul de a fi și solide.

N'au face rău cetățenii Români ca i încarcagieze cu comandele lor și să mai slăbească din dragoste pe streini.

Cojocăria. Români au un gust al lor propriu de a purta cojocă; cojocăile românesc sunt nuantă originală și se deosebesc, în formă și cusătură lor de cele streine.

Am văzut în expoziție nesecujocele mici toate bine cusute și elegante.

accentuat că dicerea aceasta e prea aspiră și vătămătoare pentru Rusia; cu toate aceste raportul să primit și neîncrideră în puterea nordică nu s'a esterminat; păna una altă neîncrideră există, deși iubirea de pace a tarului formează un contraponz; deși condiționat, neîncrideră este susținută, păna când Rusia va da dovezi de loialitate. Când va fi însă aceasta?

Foaia vienăză spune mai departe că și Alecsandru II trecea de un tar al păcii și cu toate astă „cu inimă săngerândă“ „contra voinei sale“ a trebuit să tragă săba. Altă foaie vienăză spune că „situația este foarte posomorâtă, dar nu poate fi discutată în public.“ Organul acesta merge și mai departe și prorocese pe primăvara auspiciei reie și din indicările lui tainice mai că i ar veni omului a cred că resboiu întrăputerile rivale pentru orient și neîncunigură.

„Noi nu vom să mergem aşa departe, dice „D. Ztg.“, însă semnele, care se văd pe părtă sunătoare eloante“ și apoi vorbesc despre fortificațiile din Polonia și despre limbajul cel bădăran și arrogan al foalei guvernului din Muntenegru, ca să ilustrze deplin situația unea „Glas Crag“ susține, că soarta Bosniei și Erțegovinei ar se decidă într-un nou congres european. Să intră astfel în situație comitatul cel dinținut al Ungariei felicităce pe Kosuth.

„Cestinnea jidoveasca,“ care era negată morții de diareile maghiare că potușit este în Ungaria, a ajuns printre interpellările în casa deputaților Ungariei. Săntem curiosi de consecvențe.

„Național Zeitung“ din Berlin vede în denumirea lui Menabrea, ambasador la Paris și a lui Deceais, ambasador la Roma, responsabil dat de Italia și Franția la „clarificările“ lui Kálmoky în delegația austriacă relativ la restituția unei vizite monarhului nostru.

P. Carp e de numit legat la România la Viena.

Părere.

Să ventilat în coloanele acestui diar în mai multe rânduri postulat: să se facă școli românești și iei în Sibiu. Aceasta din mai multe motive, cari toate au fost expuse la ronda lor. Chiar și întrebarea aceea a vră remas nediscutată: că ce scoli să fie cele înființându-se? O dorință a vedea înființându-se în Sibiu o școală capitală. Alta preteză înființarea unui gimnaziu românesc. Dorile au remas dorințe. Pe o ureche au intrat, pe cearală — cel puțin păna acum — au știut; cu toate că n'ar fi tocmai cu neputință nici una, nici alta

Pielteria însă la noi în Argeș n'a fost reprezentată decât de un esponent al altfel superioare în calitatea lor, Pielor streine.

Tăldăuria. Această ramură atât de înaintată ori când astăzi este în omaj abia mai dă puține semne de viață. Am avut un singur esponent de și ora săptămâna, Petesci era cel mai renumit în tăldăuria.

Prezuri, disagi, etc. Aceasta este o ramură deosebită în economia casnică; sunt localități unde se ocupă de ordinar numai cu această industrie. N'au văzut în expoziție aceea ce mă așteptam; aceea ce am văzut în județul Muscel la domnul Grigore Poinărean, măestria și gustul cu care erau lucrate acele prezuri și disagi erau admirabile sunt sigur că în expoziția județului vecin a fost cele dinținute în calitate.

Machini agricole. Prețul..... din comuna Valecă a adus la expoziție trei machini agricole de o simplitate rară, dar ingenioase, o machină de semănăt mai proprie ca cele dela fabricile streine, prețul ei poate să fie nu-

dintre dorințele exprimate în coloanele acestei.

Să ne întrebăm însă: care e să dat ansa la acele dorințe? Fost-ai ele numai rezultatul cugătorilor unui individ, ori că ele au fost scrise din indemnul lipsei, ce o întimpină la tot pasul în cestiușa scolară? Sigur numai lipsa de scoale și de altă parte experiențele triste ce le facem în lipsa acestei au dat ansa la ventilația susținutului postulat. Stănd lucrul astfel, cestiușa e deschisă încă, și fie ne și nou permis a ne da părerea în privința acestei.

Să se facă școală românească în Sibiu, dicem și noi, căci i se simte lipsa.

Din grăunțul mic se desvoltă fructul mare. Dintre școală mică, sănătoasă și bine organizată putem ajunge la timpul său la o școală mare. Nicări nu se dă ocasiune mai bună pentru probarea acestui adevăr ca în Sibiu.

Mai întâi în privința materialului.

Pentru o școală mică ar fi aproape de ajuns contingentul de copii ce îl poate da Sibiu, dovedă concursul scoalelor din suburbi; pentru o școală mai mare ar fi necesar.

Prospecțele referitoare la salariașarea învățătorilor încă sunt mai favorabil având în vedere o școală mai mică de căt una mai mare.

Foloasele practice momentane asemenea recomandă mai degrabă înținătare unei scoale mai mici.

Impreguiările în care trăim încă înlesnesc înființarea unei scăole mai mici.

Am dit, că avem lipsă de o să oăla.

O singură privire asupra scoalelor noastre din Sibiu ne dă drept. Avem trei scoale în Sibiu: una în suburbii Iosefin, alta în suburbii de Jos și a treia în cetate. Cea dințină lașă multe de dorit, a doua e prea îndesuță, a treia vegetează. Nu' nici un lucru așa reușește să nu contină și ceva bun. Toate trei scoalele la olăta ar ceva bun — o școală cum se cade. Și fiind că școală ar trebui să fie în centrul plângerile pentru îndepărțarea dela școală a părinților copiilor dela poartă Gușteriș, cari vin în perplexitate a nu sci: să și dea copii la poartă Turnului sau la școală din suburbii Iosefin. Intrunirea acestor 3 scoale într'u ne-ar șocata din dilema, în care ne sfătuim fată cu cestiușa unui al doilea învățătorul dela școală din cetate. Ea ar face mai mult! Ar pune Seminarul nostru Andreian în poziție a având o școală bună practică pentru candidați și de învățători, și ar vindea școalei românești din Sibiu prete tot drept unei demne existente.

Școala n'ar trebui să fie împărțită în clase separate, aceasta n'ar fi

mai a treia parte decât ai uneia cumărată della Viena.

O raritate cu două cormeni, având un mecanism prin care cormele devin după voie mobile.

O căruță românească al cărui fund este asemenea mobil, are avantajul de a deschide imediat căruța. Aceste machini din orice punct de vedere sunt de un merit netăgăduit, Jurul să pronunțat în favoarea lor și a dat inventatorului pre langă medie și o recompenză bănească, noi felicităm pe Jurul pentru încurajarea ce face meritul de inventivitate.

Mecanică în orologie. Deastădată inventatorul este tot un român premiat de la anul trecut, pentru aceeași inventivitate, cără juriu, autorele ei.

In numărul viitor vom insera în diar darea de seamă ce a făcut asupra inventivității, cără juriu, autorele ei.

(V. urm.)

tere, în metropolia română unită nu se află.) După despărțirea Ardealului de către Ungaria și respective după întărirea calvinismului în pările aceste, carele încă aveau și care instituții bisericești constituționali, susținu diferență în dogme și cără legătura strinsă cordială ce exista între sericia sa și între poporul român.

Schifică-se în sinodul convocat pe 4 Sept. 1700 clerul și poporul român cu unanimitate se învoia în s. unire cu biserica Romiei, iar mai târziu, — după ce România făgărașenă, care împreună cu cei din județul Bârsă protestase la a. 1700 în contra s. unirii, la 1711 subscrise de nou declarăriunea pentru s. unire, — neunuită, afară de județul Bârsă, au remas numai îci calea imprăștiai pr sub poalele munților; scinduse ca neunită de a. 1701 până la 1761 în un interval de 60 ani au fost răpă [episcopi], vicari, protopop și cu preoți foarte puțini; scinduse, ca și după înființarea vicariatului la a. 1761 și după restaurarea episcopiei neunite la 1783 vicari și episcopi neunui până la a. 1848 au fost fără vadă, plătiți decâtă fii și suflătorii rău și nereguță, apoi precum episcopul, așa și preoții persecutați din partea statului și a unijilor, și această ultima aproape fără nici o porțiune canonice, neculată, precum de sine se poate înțelege era lumea eschisă de la toate drepturile politice personale; scinduse ca deși prin art. nov. 60 din 1791 regiunei neunite i se asigură „liberum religiosum exercitium,” totuși până la a. 1848 a fost tractată și considerată numai ca tolerată ce se poate vedea și din instrucțiunea dată episcopului Vasiliu Mogea la a. 1810 menținută mai sus; din contră episcopii grecocat. provăduți cu domenie mai frumoase ează preoțimă gr. cat. mai cultă, în parte provăduți cu portuni canonice, în urmă secularii gr. cat. nobili și libertini în privința drepturilor personali tracăți mai bine ca cei neunui eschisi delătoare oficiale publice; scinduse că diferență dogmatică și forță mică între biserica română unită cu Roma, și între cea neunită, și mai că neînțeleasă de popor: apoi scinduse, ca în rit, în ceremonie și în toate fuctiunile religioase precum și în administrație sântelor sacramente și alte rituali, la care se precep poporul, chiar nu există nici o diferență între aceste două biserici: în urmă scinduse, că unirea cu biserica Romiei se făcuse sub condițiunea unei quia non, c. ritul, dianție, dianție, cananeoane și drepturile bisericei orientale de ritul grec să se ţină nevătămate și pre venitor: s'ar părea nu numai enigmatica dar chiar misterioasă treccerea dela o biserică, — ce are același datine, rit, așezările și interioarele aproape pe aceleasi dogme, persecutata de stat și fără preoți. Ce poate fi dar cauza că întregindu-se s. unire la a. 1711, indată în al 2-lea deceniu, după moartea episcopului Giurgiu, precum și sub episcopatul marilor episcopi Inocențiu Micu și Petru Paul Aron, ează părăsi s. unire cea mai mare parte a Românilor unii și se reîntoarce în sinul bisericiei neunite?

Spre deslegarea acestei enigme, acestui misteriu, se aduc înainte mai multe cause, ce ar fi concurs la acele treceri.

a) Îndemnările sieastruilor bosnice Vissarion, apoi amângările călugărului Sofroniu și ale preotului Ioan Molnar numit și Tansul. Însă e cu greu de crezut, că poporul român unii sună siachastru străin, ori unor călugări sau preoți veniți asemenea din străinătate, să le fie dat mai mult credere, decât episcopilor și preoților aleși de dinși și superioiri cu învecinătură; ba încă să le fie dat credere, intru o așa mesură, că să și părăsească biserică numai și numai la simple îndemnările acelor, dacă n'ar fi existat alte cauze ponderoase.

b) Se dice șiacea, că aceea treccere au cauzat-o motive și influențe politice înalte aicea umiliare, că metropolia română de Alba Iulia fu degradată la simpla

episcopie a Făgărașului. Apoi că episcopul unit devine mai degradat, decât cum a fost metropolit român înainte de primirea s. unirii, și anume sub principiul căi tei Rákoczi și Apafi: peotră că pâna când pre acel timp metropolitii gr. res. și între alii Simeone Stefan au fost subordonăni su preșintendentalui calvin, episcopul unit al Făgărașului devine subordinat unor jeușii de rang ierarhic cu mult mai inferior cum au fost jesoșii pater Baranyi, parochal Albei-Iulie, și mai târziu altul, rectorul din Cluj, care seadă vacanță la a. 1728 convoca și sinod bisericești. Ca altă cauza politică se aduce, că: o parte mare din promisiunile, făcute în ajunul primirei s. unirii remaseră numai pe chérfie.

(Va urma.)

Varietăți.

* (La loteria triestină) În tractul de mijloc a pavilionului de fer și epusă partea cea mai mare a căsătigurilor cumpărate pe sama loteriei de expoziție. Adoratorii „Fortuna” care și au făi în posesiunea de sorti de ale loteriei și cari în puterea acestor sorti fac, se înțeleg, pretezine la unul sau altul din obiectele expuse, au liberă intrare în nuditul tract.

După ce ne-am uitat mai de aproape la obiecte, condusă de consemnarea acestora, suntem în dreptul a declara, că e imposibil se resistă cineva sunetelor sunetele de vîndătoarelor.

O privire și numai superficială e de ajuns să indemne chiar și pe un Harpagon, de așa vră mândru în pungh.

Ici stau cele trei piramide de aur, dintre cari una reprezintă valoarea de fl. 50,000 și e aşedată la mijlocul sorioarelor sale mai mici, cărora singur moneta ces. reg. din Viena le ascunde valoarea de fl. 20,000 și fl. 10,000. Acestea trei căsătiguri se vor putea preface imediat în bani umblători. Aceasta o dicem de care-ee nu credem, că luscui ar fi mers atât de departe încât să se folosească ca ornamente în casă. Ne indoim că o ar face aceasta cineva, chiar și numai cu căsătigură reprezentă valoarea de fl. 10,000.

O asemenea soarte va avea o bună seamă și colierul în valoare de fl. 10,000 care figurează ca căsătigul al 4-lea, precum și cele 4 juvaliere în valoare de căte fl. 5000. Mai bine o să le umble celorlalte căsătiguri, în cari nu sunt sunte atât de mari ca capital mort, și cari ori cum pot servi mai ușor trebuințelor practice. Acestora aparțin cele două mobiliare complete pentru sala de mânăcare fie-care în valoare de fl. 3000.

Ar fi de dorit, ca acela, care căstigă unul din eșente mobiliare de artă și pline de stil, se căsătige de odată, în urma unui a doilea soarte, și servitul pentru 24 persoane.

Ca pupază pe colac ușor s'ar putea întâmpla să ei arunce îndrăsneața Fortuna același și piramida mare de aur.

Între căsătigurile în valoare de fl. 1000 se află patru cără minunate, două astăjări de mireasă, care se vor conforma gustului mirelui, un piano pentru salon, a cărui sunet se va potă audii mâne la 11 ore a. m., cincă căsătiguri în mobiliare de gus eschisit un servit, de porcelan pentru 24 persoane a cărui desemn de peana plin de artă cu arabescuri de aur escită admirăriunea fie-cărui cunoștorului de lucru și în fine două obiecte frumoase de juvara.

Între cele 30 căsătiguri în valoare de fl. 500 merită deosebită atenție haine de mătase pentru d-n-e cu mantă și manchon. Afără de acestea tot în categoria aceasta se poate pune alte 6 căsătiguri de mobilier gustuos pentru odaia de dormit, 6 clavire sau pianino și un armoniu etc.

Ne ar duce prea departe dacă am voi se specificăm toate căsătigurile. Ajungând sătirea aceasta aceloră, cari nu pot vedea însă frumoasele obiecte. Aceea, care va face ca în expoziție, se nu întârzie să cerceta pavilionul de fer din tractul din mijloc; are deje sorti de ale loteriei mari triestină caute care căstigă i-ar conveni mai bine; n'reacine nici o soarte, nu pregea a și căstiga de acelea că mai îngrăzbă, căci deja în 5 Ianuarie 1883 va avea loc tragere.

* (Un vagabond) intră într'o prăvălie de mobilă și scoțând o peatră din buzunar dice că fiind că n'are unde să și plece capul va sparge o oglindă mare ca să fie mai apoi incis. Mislebil! scăză că oglindă face 300 fl. — Fiu o pretinută mai mult, dice vagabundul. Scii ce: dămi 2 fl. și o țigără bună și țo-las în pace. — Oglindă și asigură, dice proprietarul și vezi de te cără de aci.

(Indreptare) Dacă se luptă cineva cu erorile tipice, apoi la noi luptă este indoita și totuși nu putem însuși cu exterminarea erorilor. Nu le urmărim totdeauna, căci ne ar trebui un colaborator a nume pentru urmărirea erorilor în Nria. Deja tipărit. Lăsăm se mai indrepteze și publicul însuși erorile, care se pot indrepta de sine, sătine unele, care revolăță pe om, mai ales când vede cum de natură este înțelesul și scie că s'a nevoie ca astfel de eroare se nu occure. Așa în nota primă a articolului „Memorandum gheran” a remas neîncășată particula „ne” în fruntea cuvântului „nemijlocită.” În zadar am indreptat — tipărit sta „mijlocită.” Nu atât de indreptare poate fi acum vorba că de orientarea publicului în situaționi ca cele citate.

Bursa de Viena și Pesta

Din 16 Noemvre an. 1882.

	Viena	B-pesta
Renta de sur ung. de 6%	119.40	119.40
Renta de sur ung. de 4%	86.25	86.30
Imprumutul drumurilor de fer ung.	88.15	85.80
Imprumutul drumurilor de fer ung. de la statul I.	134-	134-
I emisiune de oblig. de statul I.	90.10	90.25
II emisiune de oblig. de statul II.	110.50	110.-
Oligișanu de statul 1876 de ale drumurilor de fer orient. ung.	94.75	94.76
Oligișanu de statul 1876 de rescrăpătări.	99.50	99.25
Oligișanu ung. cu elanșul de deprecire.	97-	97-
Oligișanu urbarile temeșani.	98.25	98.25
Oligișanu urbar. temeș. claușă de suritate.	97.25	97.25
Oligișanu urbariale transilvani.	98.50	98.75
Oligișanu urbariale erato-stavnicie.	99-	-
Oligișanu ung. de rescrăpătări.	96.50	96.50
Sojet unguresc cu premii.	117.25	117.25
Sojet de regulă.	105.70	109.15
Sojet de regulă.	75.00	76.80
Datorie de stat austriacă în hărțile.	75.00	77.70
Renta de stat austriacă în argint.	95.25	95-
Sojet de stat de la 1860.	130.25	130.50
Achiziții de bancă austro-ung.	884-	883-
Achiziții de bancă austro-ung.	885.50	889.00
Achiziții de credit austri-	896.90	298.30
Lounan (poliță de trei lună).	119.25	119.20
Sersurii fonciare ale instituției	—	—
Argint.	—	100-
Galițin.	5.68	5.67
Napoleon.	9.49/5	9.51
100 mărci nemipuci.	58.55	58.50

Nr. 810. — 1882. [291] 1-2

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învățătoriu secundar la scoala grădiniță din Lisă cu salară anual de 180 fl. și adocă: 50 fl. din fondul scolaristic, ear' 130 fl. apoi quartier și lemn de foc dela comunitate.

Competenții să se substearcă pe următoarele profeții, proveăduți cu diploma de calificăriune în ordine și alte documente necesare până la 30 Noemvre anul curint la:

„Comitetul administrativ al fondului scoarătorii ai fostilor grădiniță din regimentul român I. la Sibiu“.

Nr. 180. — 1882. [291] 2-3

CONCURS.

Să escrize a două oară cu termenul până la 15 Noemvre st. v. pen-

tru întregirea următoarelor posturi învățătoare în protopresbiteratul gr. or. al M. Oșorheului.

1. Petea de câmpie cu salariu de 230 fl. în rate lunare decursive quartier natural și grădină de legume.

Cerile concursuali instruite conform legilor vigente sunt a se asternă oficiului protopresbiteral.

M. Oșorheu 21 Octombrie 1882.

In conciliere cu comitetele parochiale.

Parteni Trombitaș de Betlen m/p, protopresbiteral.

Nr. 354

[292] 2-3

EDICT.

Ana n. Nastase, legiuitor soție alui Tomi Isaac Marin din Fofeldes părăsind cu necredință aproape de 3 ani pe legiuitor ei bărbat, fară a se sci locul petrecerei ei: ameșurat incuviințării Prearambulei Consistoriului archiepiscopal din 10 August 1882 Nr. 1672 B. se citează prin aceasta a se prezenta în termen de 6 luni dela prima publicare înaintea subscrisei pentru matrimoniu în ceea ce se va decide procesul intentat asupra lui de bărbat, pe baza legii și a canonicelor bisericei noastre drept credințioase.

Nocrichiu 18 August 1882.

Forul matrimonial gr. or. I. instanță.

Gregorius Maier m. p.

adm. ppresbiteral.

Nr. 5279 civ. 1882. [289] 2-3

Publicațiune.

Subiectul tribunal reg. aduce la cunoștință, că cerându-se din partea conselui de Ugra, Georg Haller, comasarcă generală a hotărârui comună Dărloș, pentru pertracare de termenul de 20 Decembrie a. c. la 10 ore a. m. în casa comună din Dărloș. La aceasta se provocă ca înfația toți cei interesati cu observarea, că cei ce vor lipsi se vor considera ca invitați cu comasare.

Pertracarea o va conduce judelești Szeke Miklos.

Din ședință tribunalul reg. din Elișabetopol jinută în 6 Noemvre 1882.

Nagy Lajos m. p.,

Butak m. p.,

președinte, notar.

Nr. 5280 civ. 1882. [289] 2-3

Publicațiune.

Prin aceasta se aduce la cunoștință, că în urma rugăciunii conselui George Haller în contra tuturor proprietarilor din comuna Idicu: pentru aducerea comasării în comuna Idicu s'a desfășurat ca termen pentru pertracare pîna la 21 Decembrie a. c. la 10 ore a. m. Pertracarea se va înființa în cancelarie comună din Idicu. La aceasta se provocă ca înfația toți proprietarii interesati cu acea observare, că cei ce nu se vor prezenta vor fi priviți ca invitați cu comasare.

Din ședință tribunalul reg. din Elișabetopol jinută în 6 Noemvre 1882.

Nagy Lajos m. p.,

Markovics m. p.,

notar.

Nr. 5281 civ. 1882. [289] 2-3

Publicațiune.

Prin aceasta se aduce la cunoștință, că în urma rugăciunii conselui George Haller în contra tuturor proprietarilor din comuna Idicu: pentru aducerea comasării în comuna Idicu s'a desfășurat ca termen pentru pertracare pîna la 21 Decembrie a. c. la 10 ore a. m. Pertracarea se va înființa în cancelarie comună din Idicu. La aceasta se provocă ca înfația toți proprietarii interesati cu acea observare, că cei ce nu se vor prezenta vor fi priviți ca invitați cu comasare.

Din ședință tribunalul reg. din Elișabetopol jinută în 6 Noemvre 1882.

Nagy Lajos m. p.,

președinte,

notar.

In depositul librăriei

lu

Leopold Thierfeld

în Făgăraș

a apărut în limba română cu litere latine

Calendarul portativ

(de buzunar),

Calendarul ardelean de casă

pro 1883.

Pe lângă Calendarul vechi și nou s'au luat în discuție considerațiunile târguirile din Ardeal și în fin s'au finut seama și de partea literară, privitoare la economie.

Costă după prețul de vânzare 22 cr.

Pentru librari și vîndători de calendar de lungă remunerare.

Tot odată recomandă, în limba română

Calendarul de părete a 20 cr.

Recurge la onor. public interesat spre aici comanda cele de mai sus. [288] 3-3